

יום ג' ט' אייר תשע"ה

באר הגולה 34

הלכות ציצית סימן י

י דיני כנפות הטלית, ובו י"ב סעיפים:

א טלית (א) שאין לה ארבע כנפות (ב) פטורה. יש לה יותר מארבע (ג) (ו) (ז) חובה, ועושה לה ארבע ציציות (ד) בארבע כנפות (ה) המרחקות זו מזו יותר: **ב** *גיש לה ארבע, וחתך (ו) *אחד באלכסון (ז) ונשאף שנים, הרי נעשית (ז) בעלת חמש וחתכה: **ג** *כפל קרנות טליתו וקשרם או תפרם, ודומה כאלו קצצו *ואין לה כנפות, אף-על-פי-כן (ז) (ח) *לא נפטרה: **ד** *טלית (ט) של בגד (י) וכנפיה של עור, חובה. היא של עור (יא) וכנפיה של בגד, (ד) פטורה: **ה** יהיו לה (יב) שלש כנפות ועשה בהם (ס) שלש ציציות, ושוכ עשה לה כנף רביעי ועשה גם בו ציצית, פסולה (יד) משום תעשה ולא מן

א כנפות מג
ב המוכים בשר ג
מחללות
ג כנפות לו ד שם
ה שם ס כנפות ד שם

באר היטב

שערי השוכה

(ב) חובה. עכ"ל. ועין בראשונים מ"ש בפרש דברי הס"ז בענין זה: ברכות להקל, כבר נשאל ע"י בתשובת שבח-הצדק ח"א סי' א ובהלכות ח"ב סי' קטז. ע"ש. והשיב השבוח-הצדק, דלכך פסק הב"י כאן דברך עליה, לפי ששלשה עמדי הוראה, הרי"ף והרא"ש והרמב"ם, שהבי"ו נשען עליהם בכל הוראות, סברו הכי, ע"ש. והמ"א פתב: וגיל דעשה כנפות של עור וטלית בו ציצית צמר, עיי"ש: (ג) חובה. ויש פוסקים, לכן אין לעשות כה: ב"ה, ובב"י פ"ב דקדשים נוטה ג"כ לדעת זה, מ"א. וע"ת חולק על הב"ה: (ז) ונשאף ב'. וה"ה אם היה לה חלה ג' וחתך א' לשנים נעשית בעלת ד', ס"ז. וה"ה אם חתך ב' נעשית בעלת ו', (עין ב"ה: (ג) לא נפטרה. דמשה לחזר למעלה: (ז) פטורה. דאוליין במר רב בגד. ואם הטלית של בגד ועור תחתיו חובה, וה"ה איפכא פטור. שתחתיו טפל לעור הבגד, מ"א: (ס) ג' ציציות. ליד שעשה ג' ציצית בפסול דהינו קדם שנעשית בת ד' שנעשה הרב בפסול, אלא אפלו לא קשר אלא קשר אחד ואח"כ השלים הארבע כנפות, נמי פסול, וצריך להחזיר הקשר או הציצית שנעשית בפסול לרם שנעשה שאר הציציות.

משנה ברורה

באר הגולה

מהרש"א ורא"ף-על-פי-כן נראה דטוב יותר לעשות בו ציצית של צמר. וכן משמע בספר אליה רבה דדונא לענין שתי נצב לא אוליין במר רבא, דשחי או עבד לחזי לא חשיב בגד, מה שאין פן בזה. ואם הוא מערב מפשטן ומשאר מינים, נשאר שם בארצות-הסמים ובאליה רבה בצריך עיון אינה ציצית עושין בו: * יש לה ארבע וחתך וכו'. והוא הדין אם עשה משלש קרנות ארבע באופן זה, כמו שקטב הרוב-משנה. ועין בקורבני הנדפס עם מהות הרמ"א שכתב דלקאורה נראה שצריך שיהיה על-כפונם תפסק בין שתי הקרנות שלש אצבעות: * אחד באלכסון וכו'. והוא הדין אם חתך באחד מן הקרנות חתיכה קצין ד' ונראה על-דיוקא כשני קרנים: כי משמע מרש"י מנחות לו ע"ב דבור המתחיל דבצירה, עיי"ש: * ואין לה כנפות וכו'. עין בארצות-הסמים שמתפסק באם היה הבגד עגל וכפל מקצת משפתו עליו וחתכו עד שנעשה מרבע, אם אמרין דלא טהנא התפירה גם להקל. ומסיק להלן דבר זה בפלגמא, על-כן נטיל בו ציצית ולא וכו'. ועין לקמיה טה ששכבנו בזה: * לא נפטרה. עין במשנה ברורה באם עשה הכנף גם עתה מרבע, יש דעות

וכדלקמיה: (ה) המרחקות יותר. דמסתבר שיש לעשות (ו) באותם נפרים ביותר מן השאר, (ז) ויש אומרים דהוא מדאורייתא, ויש להחמיר אם אפשר, אבל אם כבר נעשה בכנף הקרוב ואי אפשר לתקן, כגון שהגיע זמן תפילה, (ח) יכול לכתוב על המקליו ולברך: **ב** (ו) אחד באלכסון. הוא הדין אם חתך שתי כנפות באלכסון, (ט) נעשית בעלת שש: (ז) בעלת חמש. וכן אם היה לה תחלה שלש וחתך פנה אחת לשנים, (י) נעשית בעלת ארבע וציצית בציציות. (יא) וצריך שתהיה התחבה גדולה ונקרה. ועין בקורבני-הנדרים שכתב דדונא אם חתך מקצת מהבגד עד שעל-דיוקא נראה אותו המקום כשני קרנים, אבל אם לא חתך כלום רק פגימה בסבין קרע בהקנן עד שנחלק אותו המקום לשנים, לא נעשית על-דיוקא בת ארבע עד שיהא רב פחות, וכדלקמן בסעיף ז: **ג** (ח) לא נפטרה. דאי לא מבני לה הנפיה, לפסק ולשדוה: אלא ודאי דסופו להחזיר את התפירה, הלקה נחשב כאלו כבר החזיר התפירות וחתכה בציצית, ומשעם זה יוכל להטיל עתה הציצית בפסול (יב) אף למטה מקשר אגודל, אם נשיתפוט יתנה למעלה מקשר אגודל. וכל זה בשכפולו וחתכו בעגול, אבל אם כפל וחתך בריבוע, כיון שגם עתה יש כנף, דעת הלבוש והמגן-אברהם דרשאי להטיל שם הציצית בפסול אף-על-פי שהוא יותר משלש אצבעות משפת הקנן, כיון דתפירה שרי, וכמו בסעיף ו בפסול הטלית דמהגני התפירה. (יג) ונביא חולקין על זה וסבירא להו דגם בזה לא מהני התפירה, ושאני ההיא דסעיף ו דמיירי שכתפלה בזה וכן דרך מלבוש, מה שאין פן בזה שלא כפל רק מקצת הבגד: **ד** (ט) של בגד וכו'. דהחוב "אשר תכסה בה", (יד) ואין אדם מתכסה אלא בעקר הבגד, הלכך אוליין בתורה. (טו) ואפלו אם מקום הבגד פלו עגל ואין שם כנף, רק שמחברין אליו כנפות של עור, חובה, דבתר עקר הבגד אוליין: (י) וכנפיה של עור. והוא הדין (טו) אם היה רב הטלית בגד והשאר עור, חובה: (יא) וכנפיה של בגד. והוא הדין אם רק רב הטלית של עור, אף-על-פ"ב (יז) שגם במעוט הבגד יש בו שעור טלית, פטור מציציות, דכיון ששקר המלבוש אינו של בגד לא קרינן בה "של כנפי בגדיהם": ועור פטור אפלו מדרבנן, (יח) דאינו כלל בכלל בגדי. וכן הדין בטלית שתחתיו תפור בעור, חובה, ואם העליון (יט) של עור, פטורה, כי התחתון הוא הספל להעליון שהוא עקר הבגד: **ה** (יב) שלש כנפות. אפלו אם מתחלה היו לה ארבע כנפות עם ציצית, ואחר-כך נחתך פנה אחד ונעשה עגל, אף שאותו הפנה חתך אחר-כך, מכל מקום אלו הג' ציצית ממילא נתבטלו, דממוכח לקמן בסיומן טו כעין ג, וצריך להחזיר ולחזור ולקשרם: (יג) שלש ציציות. לא דונא שנעשה ג' ציצית שנעשו הרב בפסול, דהינו קדם שנעשית בת ארבע, אלא (כ) אפלו לא קשר אלא קשר אחד עם חליוה ואחר-כך השלים הארבע כנפות, נמי פסול (כא) אותו הקשר, וצריך להחזיר ולחזור ולקשרו: (יד) משום תעשה. רוצה לומר, דהחוב "גדלים תעשה לה על ארבע כנפות וכו'", משמע (כב) שיהיו הכנפות עשויות ארבע קדם שנעשו הציצית,

תראה: 1 צנארו.

שער הציצות

(כז) אליה רבה ושאר פוסקים: (ב) מלקמן סעיף ג: (ג) מגן-אברהם ואחרונים, דלא כהב"ח: (ג) ב"ח: (ד) מגן-אברהם: (ה) ט"ז: (ו) ודמיה-משנה וילבוש: (ז) אליה רבה בשם ר"ט מרין ולקח-תמודות: (ח) ארצות-הסמים: (ט) דרכי-משה: (י) ארצות-הסמים, וכן מוכח בקורבני. ועין בבאור הלכה: (יב) מוכח מאחרונים: (יג) ארצות-הסמים בשם הערוך ומחצית-השקל בשם המורדכי, וכן מוכח בפרושה, עיי"ש: (יד) ארצות-הסמים: (טו) לבוש: (טז) מגן-אברהם: (יז) פגד-אברהם: (יח) לבוש: (יט) מגן-אברהם: (כ) לבוש: (כא) פגד-אברהם: (כב) לבוש:

הַלְבוּת צִיצִית סִימָן י

ביאורים ומוספים

סִימָן י

דִּינֵי בְּנֵי הַטָּלִית

[משנ"ב ס"ק ב]

שֶׁבִּכְלָל חֲמֵשׁ אֲרָבָעוֹת.

(1) וממה שטלית של חמש כנפות חייבת בציצית משום שיש בכללה ארבע כנפות, הוכיח החזו"א (א"ח סי' קנ) דשמות לסי' י) שהכנפות אינן צריכות להיות מרובעות כמו בתפילין שזויות הריבוע צריכות להיות מרובעות, שהרי בטלית של חמש כנפות אין הצלעות ניצבות ישר אלא באלכסון, ואם כן הכנפות אינן מרובעות ממשי, ואף על פי כן היא חייבת בציצית. והוסיף, שמ"מ יש טלית של חמש כנפות מרובעות בצלעות ישרות כזה - **ד**.

[משנ"ב ס"ק ג]

וְיֵשׁ פּוֹטְרִין, לְכֵן אֵין לַעֲשׂוֹת בֵּת חֲמֵשׁ לְכַתְּחִילָהּ.

(2) היינו, כדי לקיים מצות ציצית לכל הדעות, אולם לענין ברכה, משמע להלן (ס"ק ה) שיכול לברך עליה. אבל ללבושה, כתב בשו"ת חידושי הרי"ם (א"ח סי' א) שמותר לכל הדעות, משום שלדעת המחייבים הרי יש ציצית בארבע הכנפות, ולדעת הפוסקים אינה חייבת כלל בציצית. לפיכך, אם הוא לבוש כבר בטלית אחרת, יכול הוא ללבוש טלית זו אף לכתחילה.

[משנ"ב ס"ק ד]

וְאִם יִצְוֶה חֲמֵשׁ, עוֹבֵר מִשּׁוּם יְכַל תִּסְיָהּ⁽³⁾.

(3) ובטעם הדבר ביאר הערוך השלחן (ס"ב) לפי דברי רש"י בשיטת רבנן (מנחות לו, ב ד"ה בעלת חמש), שכל ארבע הציציות הן מצוה אחת ולא ארבע מצוות, ועל כן גם בבגד של חמש כנפות אין להטיל יותר מארבע ציציות.

[משנ"ב ס"ק ה]

אָבָל אִם כָּבֵד נִעְשֶׂה בְּכַנְף הַקְּרוֹב וְאִי אֶפְשָׁר לְתַקֵּן, כְּגוֹן שֶׁהִגִּיעַ זְמַן תְּפִלָּה, יִכּוֹל לְסַמֵּךְ עַל הַמַּקְלָץ וּלְבַדְּהָ⁽⁴⁾.

(4) משמע לכאורה, שמיד כשהגיע זמן תפילה יכול לברך.

ולענין בדיקת הציצית כתב לעיל (סי' ח ס"ק כב), שרק אם על ידי הבדיקה יתבטל מתפילה בציבור יכול ללבושה בלא בדיקה.

[משנ"ב ס"ק ו]

וְכִנְסִיָּה שֶׁל עוֹר⁽⁵⁾.

(5) ובטלית העשויה משאר מינים יכנפיה מעיר, הסתפק החזו"א (א"ח סי' ג ס"ק לג) אם לענין קביעת 'מין הכנף' הולכים אחר רוב הבגד ואפשר להטיל בה ציצית משאר מינים, או שצריך ציצית ממין הכנף בדוקא, ולכן יטילו בה ציצית מצמר או פשתים שהם פוטרם את כל המינים. יכן הסתפק בבגד שהטלית עשויה מצמר גפן וכנפותיה ממשוי, האם יטיל בה ציצית מצמר גפן או ממשוי, או שמא צריך להטיל בה דוקא מצמר או פשתים. ובשו"ת מנחת יצחק (ח"ג סי' ב) כתב, שיש להטיל בה ציצית מצמר או פשתים בדוקא. מאידך, בשו"ת אגרות משה (א"ח ח"א סי' ב) כתב שהולכים אחר עיקר הבגד גם לענין מין כנף, שפירושו מין הבגד. וראה ביה"ל לקמן (סי' יא סט"ז ד"ה שאין). ובמה שכתבנו שם.

[משנ"ב ס"ק יא]

וְהוּא הָדִין אִם רַק רֹב הַטָּלִית שֶׁל עוֹר, אֶף-עַל-גַּב שֶׁגַּם בְּמַעוֹט הַבָּגָד יֵשׁ בּוֹ שְׁעוֹר טָלִית, פְּטוּר מִצִּיצִית⁽⁶⁾.

(6) ולענין בגד העשוי מצמר ושאר מינים, הביא בביה"ל לעיל (סי' ט ס"א ד"ה אלא מדרבנן) שתי דעות אם בדבר הניכר שייך ביטול ברוב, או שלעולם הולכים אחר עיקר הבגד, וכאן הכריע מהסוברים שהולכים אחר עיקר הבגד, וכן פסק החזו"א (א"ח סי' ג ס"ק לג).

[משנ"ב ס"ק טז]

וְעוֹר שְׁטוּר אֶפְלוֹ מְדֻרְבָּנָן, דְּאֵינוֹ קָלִל בְּכָלֵל בְּבִגְדָא⁽⁷⁾.

(7) ובטעם הדבר כתב הלבוש (ס"ד), שאין חשוב בגד אלא זה הנארג מחוטים, ולא זה הנעשה מחתיכה אחת. והערוך השלחן (ס"ט) כתב, שלענין טומאה כתבה התורה 'או בד או עור', ומשמע שעור אינו בגד.

ולדעת הלבוש שהחיסרון בעור הוא משום שאינו נארג, דייק בשו"ת הר צבי (א"ח ח"א סי' ט) שכל בגד שנארג חייב בציצית, גם אם הוא מחוטי ניילון. וכן דעת הגרש"ז אויערבך (הליכות שלמה תפלה פ"ג סט"ז) שבגד שנעשה מחוטים סינטטיים באריגת שתי וערב, הריהו חייב בציצית ומברכים עליו. מאידך, בשו"ת אגרות משה (א"ח ח"ב סי' א) כתב שבגד שניתן לעשונו בלא אריגה, אף אם עשאו חוטים וארגם לבגד אין לזה חשיבות אריגה, ולכן כתב שבגד שנארג מחוטי עור או מחוטי ניילון אינו חייב בציצית. אמנם בשו"ת אור לציון (ח"א סי' ג) כתב בדעה הרמב"ם, שגם בגד העשוי מחתיכות לבדים נחשב כבגד לכל ענין ואף על פי שאינו ארוג, ומה שכתב הלבוש לחלק בין בגד ארוג ללא ארוג, כוונתו לחלק בין בגד הדומה למעשה ארוג דהיינו מעשה אדם, לבין בגד מעור שאינו מעשה אדם. וראה מה שכתבנו לעיל סי' ט ס"ק ד.

[משנ"ב ס"ק טז]

וְאִם הָעֲלִיזוֹ שֶׁל עוֹר, פְּטוּרָה, כִּי הַתַּחְתּוֹן הוּא הַטָּפֵל לְהַעֲלִיזוֹ שֶׁהוּא עֶקֶר הַבָּגָד⁽⁸⁾.

(8) בביאור דברי המג"א, כתב בשו"ת שבט הלוי (ח"ז סי' י) שמדובר בבגד שחלקי העליון נעשה הן לחימום הן לנוי, ואילו חלקו התחתון לא נעשה אלא כמילוי [ביטנה], ולפיכך נחשב כטפיל לעליון. אולם בגד שחלקי העליון נעשה לנוי וחלקו התחתון נעשה לחימום, יש להסתפק אם דולכים אחר חלקו העליון או אחר חלקו התחתון.

[משנ"ב ס"ק יג]

אָלָא אֶפְלוֹ לֹא קָשָׁר אֶלָּא קָשָׁר אֶחָד עִם חֲלִיתוֹ וְאֶחָדֶךָ הַשָּׁלִים הַאֲרָבָע כְּנָפּוֹת, נִמְי פְּסוּל אוֹתוֹ הַקָּשָׁר⁽⁹⁾.

(9) מבואר, שבקשר הראשון בלי חוליות אין פסול של יתעשה ולא מן העשוי. אמנם, לקמן (סי' יא ס"ק סד) כתב שיש המחמירים שאף אם עשה קשר בלא החוליות פסול מדין יתעשה ולא מן העשוי, וכיים שם שלכתחילה נכון לחוש לדבריהם. והחזו"א (א"ח סי' ג ס"ק יא) כתב, שיש להחמיר כדבריהם אף בדיעבד.

הלכות ציצית סימן י

ביאורים ומוספים

[ביה"ל ד"ה לא נפטר]

קרנף שחשבים עושים, נראה דלכלי עלמא מהי תפינה (101).

(10) וכן לענין עשיית הנקב בתוך שיעור שלש אצבעות משפתה כשכופל את שפת הטלית, כתב החזו"א (כלים סי' לב ס"ק יג) שאין למדוד לפי גודל הטלית אם יפשוט את הכפל, אלא יש למדוד לפי שיעורה לאחר שכפל יתפר, ואין לחוש שבכך שאינו חותך את הכפל נראה שהוא צריך לו.

[משנ"ב ס"ק טו]

שם תפשיט.

(11) ואף שבשכופל את הטלית ומטיל בה את הציציות בכל הכנפות נמצא שמהבדל באופן שלא תוכל להיפשט, ביאר הגר"ח סאלאוויצקי (ישורון ח"י עמ' ריח) שמדובר שלא כפלה בשורה, ונמצא שבצד אחד מטיל את הציצית על מקום שאינו כפול.

[משנ"ב ס"ק טז]

ואם כפלו קומת שהבגד ארך מאד פי שנים בקומתו, שאין יכול ללבוש אלא-אם-כן כפלו, יש פוסקים דפוקרין אותו לגמרי מן הציצית, דאין שם בגד עליו (12).

(12) ואם כבר הטיל בו ציצית, כתב בביה"ל לקמן (סי' טו ס"ג ד"ה טלית), שאף אם יחלקנו לשנים פסול הוא לדעה זו משום 'תעשה ולא מן העשוי'.

[משנ"ב ס"ק יח]

הכל וכן שהיא מקפלת ולא נתפשטה (13), שם טלית עליה כמו שהיא כפולה (14).

(13) וטלית כפולה שדרכה לפעמים בשעת לבישתה להיפשט, כתב הגר"ח קניבסקי (מסכת ציצית ס"ו בפי' ארגמן ד"ה טלית) שדינה כטלית פשוטה שצריך להטיל בה את הציציות בכנפיה הפשיטות.

(14) ובגד שדרך לבישתו כשהוא מקופל ואז אין בו שיעור, וגם כשפשוטו ומניחו הוא מקופל ומתחילו נעשה לשם כך, צידד בשו"ת מהרש"ם (ח"ג סי' רעב) שאינו חייב בציצית, ולכן כתב ללמד זכות על מנהג העולם שלא להטיל ציצית בצעיפים, מפני שאחר קיפולם אין בהם שיעור חייב ציצית.

[משנ"ב ס"ק יט]

ואף ילבוש בגד זה, הא יותר מארבע ציצית אסור להוסיף לכלי עלמא [עין בקרימקדים (15)].

(15) שם כתב (א"א ס"ק ז), שיש לומר שכוונת הרמ"א היא, שטוב לעשות ציצית הן בכנפות הפשוטות והן בכנפות הכפולות, ואין בדבר משום 'בל תוסיף' כיון שעושה זאת מחמת הספק.

[משנ"ב ס"ק כא]

הינו בין שנתפסן לבטל או נתפסן להוסיף, ובין שנתפסן הראשונה או השנייה (16).

(16) ואף שלכאורה בשעת הטלת הציצית השניה עבר ב'בל תוסיף' [אם לא דתבונן לבטל את הראשונה], ואם כן טלית זו פסולה, ולא יועיל שחתוך את הציצית הראשונה שהרי לא תישאר אלא הציצית השניה שבה לא עשה שום שינוי מעשה, ופטולה משום 'תעשה ולא מן העשוי', כתב השו"ע הרב (סי'ד) שכיון שיש איסור 'בל תוסיף' להטיל את השניה, אם כן אין עשייתה נחשבת לכלום וכאילו לא עשאה, ורק כשחתך את הראשונה נחשב כאילו עבשו עושה את השניה, והחזו"א (או"ח סי' ב ס"ק ה) ביאר באופן אחר, שאף שבהטלת השניה יש בכך צורת פסול שאם ילבש כך את הטלית יעבור ב'בל תוסיף', מ"מ כיון שלא נגמרה עשייתה עד שיסיר את הראשונה, אין בכך משום 'תעשה' ולא מן העשוי.

[ביה"ל ד"ה אלא אם כן]

דשם פסק הרמב"ם ושלחן ערוך לקמן בסימן לב סעיף גא שהיא חוט התפינה כוכב משתי רוחות (17).

(17) היינו, כמו שכתב במשנ"ב שם (ס"ק רכט), שיהיה תופר בשתי מחטים, אחת יוצאת לאחור והאחרת נכנסת לצד פנים.

[ביה"ל ד"ה רבו סתום]

וצריך אחר שתי תפשיטות לתת ולתפור ולקשור (18).

(18) וכן מי שאסר בקונם לזמן את טליתו על כל העולם, ובזמן האיסור הטיל בה ציצית, כתב בשו"ת תורה לשמה (סי' ו) שיש בכך פסול של 'תעשה ולא מן העשוי', וצריך להחיר את הציציות ולחזור ולקשרן. אמנם אם טעה ובירך על טלית זה, יתיר את גדרו למפרע אצל חכם, ונמצא שבשעת הטלת הציצית היתה הטלית מותרת לכל העולם.

אמנם לענין סוכה הנמצאת תחת גגות העשויים להיסגר בשעת הגשמים, כתב במשנ"ב לקמן (סי' תרכו ס"ק יט) שאפילו לדעת האחרונים הסוכה שאין לעשות סוכה בשעה שהגג סגור, מותר לסגור את הגג בשעת הגשמים ולפתחו לאחר מכן, ואין בדבר משום 'תעשה ולא מן העשוי', כיון שנעשתה הסוכה בהכשר.

ולגבי הכופל את כנפות הבגד על הציציות ותופך כך לזמן הביבוס ולאחריו מתיר את התפירות, כתב בשו"ת הר צבי (או"ח ח"א סי' ז) שכיון שמתחילה נעשו הציציות בהכשר והפסול הזמני אינו בגוף המצודה, אין בכך פסול של 'תעשה ולא מן העשוי'. וכן לגבי המפקיר טליתו וחוזר וזכה בה, אף שבזמן ההפקר היתה פטורה מציצית, כתב (שם) שמ"מ אין בכך פסול של 'תעשה ולא מן העשוי'.

יח באר הגולה

הלכות ציצית סימן י

ז שם כר"ש, ר"מ
פרק א מלהכות
ציצית ח שם כמקרא
לדעת ר"מ שם בפרק
א ט הנהגות מיומני
בשם רבנו מאיר
ומהר"ק שם קמט
בית יוסף

העשוי: ר' אין כופלין את הטלית ומטילים ציצית על כנפיה כמו (טו) שהיא כפולה: (הנהגה אכל צריך להטיל בארבע כנפיה (טז) הפשוטים) (כ"ה יוסף), *אלא אם כן תפרה בלה, (יז) ואפלו מרוח אחת: (הנהגה ויש אומרים (יח) דחביבין אפלו בלא תפירה. וטוב לעשות לה ציצית אכל (יט) לא לבד עליה (דרי"ף והרא"ש והטור): "הטיל ציצית (י) על ציצית, אם נתפגן לבטל הראשונה, חותך (כ) הראשונה וכשרה, ואם נתפגן להוסיף, אף על פי שחתך אחת משתיהן פסולה: (הנהגה ויש מכשירים (כא) בכל ענין, (כב) וכן עקר (טור בשם הרא"ש ורבנו ירוחם גיט ח"ג). וקדם שחתך (י) (כג) הראשונה, פסול בכל ענין (כ"ד): ז' מלבדושים שהם פתוחים מן הצדדין למטה. ויש להם ארבע כנפות לצד מטה ולמעלה הם סתומים, אם *רבו (ס) סתום, (כד) פטור, ואם (כה) *רבו פתוח, חייב. *ואם חציו סתום וחציו פתוח, מטילין אותו

שערי תשובה

[1] הראשונה. עין בה"ט. ועין ד"אפרים לפרש טעמא דר"י דעריף חתך הראשונים, והאחרונים מ"י דחוי מעקרא וחזר ונראה. משא"כ בחתך האחרונים דנראה ונראה הוא. ועבר ה' ציצית כבעל ח' וכול לבטל אח"כ ולחתך א' דמ"מ האחרים לא נעשו בפסול, ט"ז: (י) על ציצית. עין מ"ש העשירי וזקנים ע"ז. ואשתמיטתא לה מה שפסק המחבר בסימן יא סעיף יב, ע"ש ובב"י: (י) הראשונה. ולהרא"ש אפי' חתך חב' עמ"א וט"ז וע"ה. ונכס' אליהו רבה העלה להכשיר בין כון לבטל ובין כון להוסיף, רק צריך לחתך או קמאי או בתרא, דלא כט"י, ע"ש: (ח) סתום. ואם עשה בו ציצית ואח"כ פתח רבו, פסולים, כמ"ש ס"ה:

באר הגולה

בין האחרונים אם מהני התפירה, ואם חכמים שפת הפגד לפניו ותפרו עד שאינו נפר כלל הפגד למעלה, כדרך שהחזיקים עושים, נראה דלכלי עלמא מהני תפירה (101), ולא שיהי' בזה הפעם דאי לא מבני וכו', כי כן דרך האמנים: ואס"פ גם בההיא דאצות' החיים שכתבנו, אם עשה באופן זה, צריך להטיל בו ציצית ולקבץ. ואפשר עוד, דאפלו להטיל בטהור דהשולחן ערוך מהני תפירה כזו: * אלא אם כן תפרה בלה ואפלו מרוח אחת. הוא לשון הרמב"ם. ועין בבית יוסף שכתב הטעם, משום דעל דיריה אם תפישט שוב לא יהי' הציצית באמצעיתה, משמע כדכרינו והוא מפרש 'מרוח אחת' כפשוטה. ועין באצות' החיים דנשאר בצריך עין על האגור דכתב בשם הנמכרים דמצריך תפירה לכל ג' ורחוקיה. ולענין דעני' נראה פשוט דהאגור היה קשור לה לשנא דהרמב"ם מרישא לסיפא, דקאמר 'אלא אם כן תפרה בלה' ואס"פ מסיים 'ואפלו מרוח אחת, היה לו לומר: אלא אם כן תפר מרוח אחת: אלא על דרך דהרמב"ם לה דבעינן שיתפר בלה דוקא, והא דקאמר 'ואפלו מרוח אחת' הינו ולא בעינן שיתפר תפירה מעלימא שהיא משני הצדדין, וכדכרינו לענין תפירות המפלין, דשם פסק הרמב"ם והשולחן ערוך לקמן בסימן לב סעיף גא שיהא חוט התפירה סובב משני רחוקיה (11), אכל בזה לא בעינן רק תפירה בלה ואפלו מרוח אחת. ונפקא לה להרמב"ם זה כמה דמשיני שם בגמרא מא לא צריכא דקאמר בסבי, הינו שלא נגמר התפירה בתפירה ויכעז זה כפרש הרמב"ם בכניה סוף פרק א במשנה על הא דמשיני שם בגמרא לא צריכא דקאמר בסבי, עין שם. ומה שכתב 'אלא אם כן תפרה בלה', הינו משום דהוא מפרש המימרא דרב דימי שם במקצת לו ע"ב דקאמר שם: האי מאן דחזינה ללגיטא לא עבד ולא כלום וכו' כפרש רש"י בלעזר ראשון, דהינו שכתב בלה. והנה קשה לה קשית רש"י ותוספות שם על זה מהרי"א דקאמר דמתקנת לכלי עלמא בטלית כפולה התפירה, ועל"פ מוסק הרמב"ם דשם אפי' רב דימי שלא תפרה בלה, ועל"פ אחרים אם איתא דלא מבני לה לפסק ולשונה, ובדאי סופו להחיר לבסוף; מה שאין כן אם תפרה אח' כפולתה מכל שלשה ורחוקיה, הרי חזוין דדעתו שישאר פה, ולכן מהני תפירתו. ובדכרינו יהיה יחיא מאד מה דנקט הרמב"ם דין זה בלשון שיליה 'אין כופלין', ולא קאמר בפשטות 'אין טלית כפולה', הינו משום דהעתיק בזה המימרא דרב דימי דקאמר: לא עבד ולא מידי. גם דאם נקט דהרמב"ם יפרש להא דרב דימי כפרש שני שבשני שם, וכמו שפירש ש"א' הפוסקים, יקשה דאס"פ אמאי רשמי הרמב"ם דהין מהלכותיו: * רבו סתום. פשוט דאפלו אם בעת עשיית הפגד היה רבו פתוח ואס"פ נעשה מעצמו רבו סתום, דינא חיי. ואס"פ אם היו לו קרנים בשלית קטן שלו למטה מחציו, אף שלא היו כפיפין רק מעט, דרינו כפתוח, וכמו שכתב הפגד אברהם בשם התרומה הדשן, ואחר כך נקפפו מאד עד שהיה צריך לזה מעשה להחזיר, מפילא נקטר הפגד מציצית, וצריך אחר ששיר הקרנים להחזיר הציצית ולחזר ולקבץ (18): * רבו פתוח חייב. עין במשנה בורה כמה שכתבנו דנקט חשבו גס"פ כאלו הוא סתום, והוא מהס"א: דאף בדכרינו החיים העצמי בשם אלהי רבה דמצטנן קשאין למלבוש פתיגדים, כמבאר באלהי רבה, כבר שרי בה נראה

באר היטב

ואם השלים הטלית וציצית קדם שהחזיר הקשר או הציצית שנעשה בפסול ואח"כ החזיר הפסול וחתך וקשרו, כשרה, מ"א דלא כהלבוש, ע"ש. אם שכת ועבר ה' ציצית כבעל ח' וכול לבטל אח"כ ולחתך א' דמ"מ האחרים לא נעשו בפסול, ט"ז: (י) על ציצית. עין מ"ש העשירי וזקנים ע"ז. ואשתמיטתא לה מה שפסק המחבר בסימן יא סעיף יב, ע"ש ובב"י: (י) הראשונה. ולהרא"ש אפי' חתך חב' עמ"א וט"ז וע"ה. ונכס' אליהו רבה העלה להכשיר בין כון לבטל ובין כון להוסיף, רק צריך לחתך או קמאי או בתרא, דלא כט"י, ע"ש: (ח) סתום. ואם עשה בו ציצית ואח"כ פתח רבו, פסולים, כמ"ש ס"ה:

משנה בירורה

לא שנעשה הציצית קדם הכנפות, והני לה מעשה ולא מן העשוי ופסולים, על"פן צריך להחזיר ולחזר ולקשרם. ודוקא השלש ציצית ראשונים שעשיתן היה בפסול, (כ) אכל הציצית שעשה בכנף הרביעית אין צריך להחזיר. כיון שנעשה בהכשר, ואין פסול הראשונים פוסלין אותה: ר' (טו) שהיא כפולה. שאם (כז) הפשט (11), מציאו הציצית באמצעיתה, ואין ציצית על הכנף בעינן: (טז) הפשוטים. ואם פסול מחמת שהפגד ארץ מאד פי' שגם בקומתו, שאין יכול לבטל אלא אם כן כפול, יש פוסקין דפוטרין אותו לגמרי מן הציצית, דאין שם בגד עליו (12); ומסיק הט"ז והפרי מגדים דטלית בו ציצית בכנפות הפשוטין ולא יכריז: (יז) ואפלו מרוח אחת. עין בבאור הלכה: (יח) דחביבין. להטיל בכנפי הפסולות. (כט) דכל זמן שהיא מכפלת ולא נתפשטה (13), שם טלית עליה כמו שהיא כפולה (14): (יט) לא לבדן. תמחו כל האחרונים: מה תקן במה שלא יכריז, הא עדין שמה כהמחבר וצריך להטיל בפשוטים, ואף ילבש בגד זה, הא יחזיר מארבע ציצית אסור להוסיף לכלי עלמא [ועין בפרי מגדים (15)]. ומסקי (כו) לדינא, דיהיה להתחלה שלא לעשות טלית כפולה כלל, אלא אם כן תפרה (כו) ואפלו בתפירות רחבות, דכיון שתפרה שוב אין עשויה להפשט, ואז בין בטלית מרבעת ובין בטלית שהיתה מתחלה ארבה יותר מדי יטיל ציצית בפסולים ויכריז: (כ) הראשונה. אפשר (כח) ודוקא נקט, אכל אם חתך השניות, פסול, כיון דכבר בשל הראשונה: (כא) בכל ענין. הינו בין שנתפגן לבטל או נתפגן להוסיף, ובין שחתך הראשונה (כט) או השניות (16): (כב) וכן עקר. וכן פסקו (ל) האחרונים: (כג) הראשונה. נקט (ל) הראשונה, דקאי על מה שכתב השולחן ערוך מתחלה: חותך הראשונה, ולזה כתב וקדם שחתך הראשונה, אכל באמת להראש דפסקין פתוח, דלשון דאם חתך השניות כשר, כמו דאיתא בבית יוסף: ז' (כד) פטור. אפלו (לז) אם יש בהמעוט הפתוח שעור טלית, ואם עשה בו ציצית יחזיר כף פתח רבו, פסולים משום 'נעשה ולא מן העשוי', וכדלעיל בסעיף ה, וצריך להחזיר ולחזר ולקשרם: (כה) רבו פתוח חייב. הינו דוקא רב מכל הפגד, (לג) ולא כמו' שעושים החזיטין טלית קטן שתופדין אותו מן הצדדין ומניחין בו נקב שמכניסין בו הידים ותופדין למטה מהנקב ומניחין רב פתוח ומודדין רק מפתח הידים, וזה טעם אמיר,

בגשמת אדם, ע"ש, וגם הפעל אצות' החיים מספיק בזה, לכן בנראה אין לברך על טלית קטן בזה. ועוד פחות שליש היה עור, ראיתי לאחד שמסתפק אם חייב בציצית, בין

שער הציצית

(כג) לקם רב ומגן אברהם ודרך החיים ואצות' החיים, דלא כאלהי ובה שטח לישב דברי הלבוש בזה: (כד) רש"י במקצת מא: (כז) מרדכי: (כו) כגון אברהם: (כז) רש"י שם במקצת ודכרינו ודכרינו. וכל זה רק להתחלה, אכל לעקרא דדינא מסיק בספר אצות' החיים ובבאיר מהר"ם בענין על המרדכי ובתשובות משכנח יעקב דהלכה כהמחבר וצריך להטיל ד' ציצית בהשטחים ויכול לבדן גס"פ: (כח) מגן אברהם: (כט) בית יוסף ומגן אברהם ואלהי רבה והגמרא, דלא כפ"ח וט"ז: (ל) בית יוסף ואלהי רבה וט"ז: (לז) פרי מגדים: (לג) תי"א:

